

Shakespeare szellemében

Idén tavasszal ünnepeljük a nagy angol színházcsináló halálának 400. évfordulóját. Erről jut eszembe, hogy 52 évvel ezelőtt, 1964-ben volt Shakespeare születésének négy évszázados jubileuma. A nagy angol író, színész, rendező, producer emlékére akkor a Royal Shakespeare Company a *Lear király* drámával világ körüli útra indult. Így jutott el Budapestre, a Vígyszínházba. Óvári Győzőnek, az akkori főmérnöknek köszönhettem, hogy a színpadról nézhettem végig az előadást, amelyre minden jegy elkelt. Óriási élmény volt, és a hazai színházi életet megrengető siker. A világ körüli turné miatt igen puritán volt az előadás. A színpadon csak egy sima fehér horizontfüggöny határolta a játékeret. Az ügyelőnk egy bárszéken ült ott, ahonnan jól beláthatott a színpadra. Ülőben a szöveggöny, kezében toll, nyakában egy stopperóra. 7 óra 10 perckor megnyomta a stopperórát, és elkezdődött az előadás. Addigra már minden színész a körfüggöny mögött várakozott – ki állva, ki a földön heverve – a szerepére. A kevés bútort – lócat, asztalt – mindig a színészek vitték be a színpadra, amikor azokra szükség volt. Időnként a magasból néhány rozsdás vaslemez engedtek le a különböző helyszínek érzékeltesére. Az ügyelő senkihez sem szólt, figyelte a színészeket, ha bakiztak, bejegyezte a szöveggönybe, és ezért az illetőt megbüntették. A felvonás végén megállította a stopperot. Ha túl hosszú vagy túl rövid volt a felvonás, ezért is pénzbüntetés járt minden szereplőnek. Ekkor tapasztaltam meg a hihetetlen művészi alázatot, fegyelmet, amely biztosította, hogy a világ bármely pontján ugyanazt a magas művészi hőfokú előadást kapják a nézők.

A színészek – már csak a hosszú turné strapája miatt is – gyönyörű, vékony bőrruhákat viseltek. Ez hatott leginkább a mi színjátszásunkra, még évekig a rendezők, jelmeztervezők a darabokban bőrrujmekért harcoltak. Ebből is lemérhető a színházi élmény sokrétűsége, ki mit érzel, értékel az előadásból. Pedig Shakespeare mesés drámái, vígjátékai az általános emberi karaktereket, viharos szenvedélyeket, érzelmeket, bűnöket, tragédiába forduló sorsokat érzékeltetnek. Azt szuggerálva a színpad egyedülálló nyelvében a nézőnek: te is ilyen vagy, ez veled is megeshet, nemcsak a királyokkal, te is találkozhat ilyen karakterekkel. Nézd, ez hova vezethet... Ez bárkivel, bármikor, bárhol megtörténhet.

Shakespeare világirodalmi öröksége és hatása a világ minden táján fel-lelhető. Igen, nálunk is, a mai budapesti színházi életben: a *Bárkibármikor*, Pintér Béla (színész, rendező, író, producer) darabja a ma emberének közvetíti megrázó erővel Shakespeare szellemét. A darabban fehér körfüggöny, a színpad padlóján egy nagy és két kis ellipszisfolt és egy kopott fotel van. És

pár remek színész bravúros játéka. Ebben a puritán világban – csak a zenekar kivetített sziluettje jelenik meg az énekszámok idején a semleges háttérben, amely néha a hangulatnak megfelelő színűre van világítva – még jobban kiemelkedik a lényeg: a színészi alakítás és a mondanivaló. A különböző helyszíneket a foltok jelzik, és azok megvilágításával kelnek életre. Szélsőséges emberi sorsokat, jellemeket mutatnak nekünk a színészek, akik néha egymás bőrébe bújva érzékeltetik: te is lehetsz ilyen, veled is megtörténhet, vagy már átélted ugyanezt. Mindannyian lehetünk lelki nyomorékok, és könnyen megnyomoríthatjuk embertársunk életét. Mindenki-ben élnek vágyak és álmok, mindenki vágyik az extatikus öröme, boldogságra, és találkozunk perverz, a segítség álarca mögött megjelenő, létünket veszélyeztető „jó” emberekkel. A darab sokrétű, rengeteg szimbolikus, mély gondolatokat és érzelmeket keltő fordulata után egy csavarral a „valóságot” mutatja, már-már happy end, amikor a „jóakaró” ismét átvonul a színen. Intésül vigyázatok: ez bárkivel bármikor megtörténhet.

Igen, Shakespeare szelleme suhant át a budapesti előadáson. Az Átrium Film-Színházban, ahol az adottságok miatt csak igen korlátozott lehetőségek vannak a darabok bemutatására. (Gondoljunk a Globe Színház puritánságára és korabeli technikátlanságára.) Pintér Béla előadása azt a színpadi hatást mutatja be, amelyet rohanó korunk technikai vívmányai gyakran feledtetnek.

Egy Shakespeare-dráma előadási formája lehet rádiójáték, film (a nagy sikerű *Hamlet* Laurence Olivier-vel), tv-bemutató vagy egy „gazdag színház” előadása is. Elgondolkodtatóak manapság a nagyszínházak – semmi pénzt nem sajnál – monstre díszletképei, és az, hogy a fény- és hangorgiát hajtólva a színdarab sikerének a robotlámpák mennyiségét, a LED-falat és a hangerőt vélik. A nézők látványéhségére és szórakozni vágyására hivatkozva, minden józanságot nélkülözve megsokszorozódnak a bemutatók és előadások, óriási terhet róva a színészekre és a műszakra egyaránt.

Pedig a kevesebb – több! Shakespeare szelleme arra int: figyeljétek az emberekre, az életükre, problémáikra, érzelmeikre, vágyaikra. Az ember életét meghatározó belső világ kiteljesedése nem követi az egyre gyorsuló technikai fejlődést. Bár ma már kevés király van, mégis érvényesek a shakespeare-i gondolatok: veled is, bárkivel, bármikor, bárhol megtörténhetnek ugyanazok az öröme, gondok, vágyak, álmok és tragédiába forduló sorsok. A rendelkezésre álló technikából csak azt érdemes használni – annyit és olyant –, ami a színjátszás igazi hatását segíti, erősíteni tudja. Ezt sugallja ma nekünk Shakespeare szelleme...

SZABÓ-JILEK IVÁN

Színpad IMPRESSZUM

Előadóművészetek I. technikája

XII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2016. MÁRCIUS

A Magyar Színháztechnikai Szövetség szaklapja
HU ISSN 1786-6995

Megjelenik: negyedévente (március, június, szeptember, december hónap)
Kiadja: a Magyar Színháztechnikai Szövetség, 1011 Budapest, Corvin tér 8., www.msztsh.hu
Felelős kiadó: Szücsborus János, az MSZTSz elnöke.
Főszerkesztő: Szabó-Jilek Iván
Telefon: (+36-1) 375-6566
szjivan@t-online.hu
Szerkesztőbizottság: Götz Béla, Götz Eszter, Horváth Norbert, Kárpáti Imre, Kiss Péter, Rétfalvi János, Dr. Sirató Ildikó, Dr. Venczel Sándor, Wettstein Tibor
Szerkesztőség: Magyar Színháztechnikai Szövetség titkársága
1138 Budapest, Madarász Viktor utca 43. fszt.
Tel./fax: 329-0841

Korrektor: 33 Tallér Bt.
Tördelőszerkesztő: Lusztig Tibor
Mobil: 06-20-255-6160
E-mail: tiber.lusztig@gmail.com
Nyomdai munkák:
DeMax Művek Nyomdaipari Kft.

Terjesztés: előfizetéssel, színházi árusoknál.
A Szövetség tagjai ingyen kapják.
Ár: 945 Ft/példány

Előfizethető: a szerkesztőség címén vagy a www.msztsh.hu honlapról lévő megrendelőlapon.
2015. évi teljes évfolyam ára 3360 Ft.
A postaköltséget felszámítjuk.

Régebbi lapszámok – korlátozott számban – még kaphatók.
Kéziratokat, ábrákat, fotókat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Szerkesztőségünk a hirdetések és PR-cikknek tartalmáért nem vállal felelősséget.

A közölt cikkek tartalma nem minden esetben tükrözi a szerkesztőség véleményét.

Lapunk kiadását támogatja az

